

DUŠAN MATIĆ VERSEI
ÁCS KÁROLY FORDÍTÁSÁBAN

ÚT ELŐTT

1.

Hellaszba
Hellaszba indulsz pár nap múlva
Még egy-két nap és indulsz Hellaszba
Te és porgyászod a sok nehéz elmozdíthatatlan
Esztenőd
Esztenőd
Esztenőd
Ha nem mondtad volna el mindazt amit eddig mondtál
Jobb volna
Nyugodtabban állnál
Az antik oszlop
Talán
Tiszta arca elé
Ha hagytad volna hogy békén szunnyadjon mindez
A szíved mélyén
A szívedben
Hogy áramoljék a véreddel suhogva
mint minden amit nem mondtál
Amit soha többé nem mondasz
Melegebb volna
Melegebb a hideg a néma
Ég alatt a csalóka barbár Ég alatt.

2.

Egy-két nap és megint indulsz
Útra megint
Hányszor indultál már útra
És hányszor tértél vissza
Visszatértél-e valóban
Elindultál-e valaha is valóban
Valóban útra
Útra.

3.

Hellaszba
Hellaszba
Pedig te szívesebben nem utaznál
Hagyd hát azt a futó felhőt fusson
Miért kapkodnál
Utána
Fordítsd el a fejed
Te már úgyis inkább csak aludnál
Aludnál
Így félig készen és romba dőlve
Máris
Az emlékek a hegyes csőrű szavak
Amik szüntelen csipkednek
Mindenütt a keserű partokon
Mit keresnek
Kit keresnek a mindig egyforma
Percek mögött
Ezek a téglák amikből falat építesz
Micsoda kelekótya kínai falat
Magad köré hogy megmenekülj mitől
Vagy a kóró ez
A moha mely már az égig nőtt sűrűn a romokon
Amikké lettél amikké omlasz
Visszavonhatatlan
Porrá és hamuvá.

4.

Pedig nem is kell sok
 Nem kell egyéb csak bátran
 Egyszerűen
 Szeretni
 Átadni egy érintéssel kettővel
 Vagy amennyi még futja
 Abból a kis melegből mely ott dobog az ujjaid közt ha össze-
 [kulcsolod kezed és
 Térdeid köré fonod mikor már elfáradtak a gyaloglásban
 És a tájra ez est arany bora
 Kiömlik.

5.

Antigoném esztelen szűzem
 Kit élve sírba vitt
 Egy esztelen hűség
 (Az élet egyetlen hűsége)
 És sírba szálltál élve érintetlenül
 Te
 „Szerelemre nem gyűlöletre termett”
 Érintetlenül és szilajon
 Mint a tavasz
 És tele életvággyal
 Hatalmassal mint maga az élet

Ez alá az ég alá érkezel majd borúsán
 Pár nap múlva
 Az ő ifjúságának ege alá
 A te ifjúságod ege alá talán
 Pár nap múlva
 Te borús barbár
 Mit nyújtasz majd fel az ő messze révedő igazsága előtt
 Így összetörten vérző lábakkal
 Sebes kezekkel
 Mint egy Sziszüphosz
 Belegebédve a mindennapi kacatok
 Hasztalan görgetésébe
 Mindennapi görgetésébe ugyanannak a
 Se övé

Se tiéd
 Se enyém kacatnak melynek még a nevét sem tudod
 A nevét ami mindig a torkodon akad mint a csont
 Mi mást nyújthatnál fel mint a hallgatásodat
 És azt a kevés eltévedt
 Visszamaradt haldokló
 Kevéske fényt mint csepp vizet féltő tenyerén a belső napnak
 Az ifjúság napjának
 Mely fennakadt a szempillán
 Mikor már ráfeküdt a hosszú álom
 A véget nem érő

Azt a kevés
 Fáradt elrongyolódott lángot.

1953. június 7.

NEM-ÁLMOSEDÓ SZEM

Valami kegyetlen valami gyöngéd
 Tavaszi lobogásért
 Valami jól ismert
 (holtbiztosan eljövő)
 Valami (számodra kétszeresen holt)
 Megmentett tavaszért.

Állsz
 És nem megy el sehova
 Homály vesz körül
 És a gyerekkor illata
 És a halál lehelete
 Meg a reményé

Állsz
 És nem megy el sehova
 Ahol már nem voltál.

Melletted áll mindahány
Lépted
Visszatért — az egész múlt
Visszatér a fuldokló
Utolsó percében —
Mindahány lépted amit valaha tettél
És amit nem érkeztél
Nem bírtál nem mertél megtenni
Amire nem volt időd hogy megtedd
És most itt áll minden ahova elérkeztél
És ahova nem érkeztél bár
Elérkezhetnél volna
Minden amit láttál és nem láttál
Amit érintettél vagy érinthetnél volna
A keserűség fénye amit szeretetnek nevezted
Marcangoló dühök nyugtató távolságok
Elvetélt szerelmek
Hasztalan várakozó állomások
Elmaradt találkák
Komor elválások
Meg sem történtek mégis fájók (mikor is hol is történtek?)

Hidak amiken átkeltél
És amiken nem keltél át
Amiken soha már át nem kelsz
Városok ahol kettesben voltál
Városok ahol egymagad voltál
Városok az éjben városok esőben
Ismeretlen városok melyeken átutaztál csupán
De amelyekben talán végre magadra leltél volna
Hajnali városok ébredőben
Városok ahol először ébredsz
Városok ahol végre magadra lelnél
Meglélnéd a házat amit kívántál
(Vajon csakugyan kívántad?)
Az ágyat amelyen végül
Békén kinyúlhatsz

Állsz
Virrasztasz
Őröd a titkot melynek nevét sem tudod
Csak hogy szent annyit tudsz
Nem-álmosodó szem.

Nézel nézed a lemenő napot
És átellenben az erkélyt
Az erkélyen egy nő áll mozdulatlanul.

Szeress kiáltod át a téren
Szeress a hangod lehull fehérén
Hangtalan

Szeretlek mint az éjszakákat
Várlak ahogy az éjre várnak
Gondtalan

Szeress kiáltod át a téren
Szeress a hangod meghal fehérén
Hangtalan.

Szeretlek mint a puha álmat
Szeretlek mint mindent ami fájhat
Éjszaka.

Szeress kiáltod át a téren
Szeress a hangod elhagy fehérén
És ő benned van hangtalan

Áll mozdulatlan és hangtalan.

Áll a messzeségbe réved
Tekintete egybeolvad az egymást
Meglévő két folyó képével
Parttalan

Itt áll minden melletted
Az is amit nem sejtessz
Pedig mondhattad volna a tiédnek
Itt áll most minden körülötted
A végtelenbe réved

Magába beléd réved

Nyugodtan a végtelenbe réved.

S viharok dúlnak körülötted
Bombák marnak a városokba
Sztétloccsant koponyák eszelős asszonyok
Halott gyerekek por romok
Az aggok roskadt vállán
Sebesült lovak elszállt háztetőik
Esők árkok katonák kik elesnek
Véres búzarendek

Minden seb új sebet szakít fel benned
Minden halál új halálnak ás sírt
És mégis valahol bent a fény a sose felejtett
Virágzik fáradhatatlan
A gyerekkor illata a fáradhatatlan
Halhatatlan
Egykori és jövődő
Rózsák lehelete

Hajnalhasadásig még sokan meghalnak
És benned ki éppúgy csak véletlenül vagy még
Felsuhog mint a könnyű hajnali szellő
Az élet elrendelése
A magát meg nem adó élet kakasszava.

AZ ANYAG ÉBRESZTÉSE II

Ne emlékeztess. Nem példának vagyok itt, nem haszon végett.
Hanem, hogy eltűnjek lobogva.

Ne emlékeztess. Nem vagyok hangya, se kígyó. Hanem, hogy
rozsdásodva se kússzak.

Ne emlékeztess. Nem én találtam ki az esőket. Mossanak csak el
mindent. Már a szélben, a felkavart porban is megnevezlek, nem-
létező sors. Legyél-e; hogy ne legyek.

Ne emlékeztess. Ne ébressz. Vak az idő. Jobb, ha nem várom.

Ne emlékeztess. A szűz már meg volt becstelenítve, mielőtt befeküdt a legelső ágyba, az ősi legeslegesőbe. Föld. Akkor is, ha tudja, hogy föld.

Vak az idő. Vak a kéz. Vak a hús. Miért lázongsz?

A kikötőbe mindenképpen meg kell érkezned. Lomhán. Álmosan. Akárhogy. Itt nincs ellenvetés. És észre így is, úgy is szükséged van. Az útjelző örvedetesebb és valóságosabb a tengerésznek, mint a kikötő, amely felé igyekeznek.

Ne kiabálj, ne hadonássz annyit a partról. A folyó nem figyel rád.

A halál sem mentség. Ha sohasem lettél volna, a zászló éppúgy lobogna ma a szélben.

Mikor is volt az? Ki emlékszik már?

Szembe mélyedő szem. Ne kacérkodj a hallgatással. Az évek fénye kiolthatatlan.

Ne áltasd magad. Senkinek sincs ideje várni.

Az idő törött kormányrúdja. Mit akartál mondani ezzel.

Énekeljen csak. És némuljon el. És énekeljen megint. Ne mentegőzz. Istenfélelemből nem érdemes citerázni. A szem csak a lombok árnyékát őrizte meg: az árnyék lombját, amelynek gyökereit az utolsó élő tudósok kutatják.

Arról az időről beszélek, amely nem hajlandó kivárni a mi drágalátos örömeink beteljesülését.

A nem múlt időről.

Az anyaméh előtti időről.

A soha meg nem születő gyerekek időtlen fehér hallgatásáról. A csillagok hallgatása nem rémít. Csak a soha meg nem születő gyerekek fehér hallgatása rémít. Egyetlen eleven szenvedés, egyetlen élő fájdalom sem mérhető a meg nem születés iszonyatával.

Erről az iszonyú, rémületes, pótolhatatlan időről beszélek.

Ha azt megszerezhetném: nem ezt az ólmosat. Hogy időbb időt gyúrjak magamnak.

A nem múlt időt szólongatom.

Szeretlek.

Hát aztán? kiáltják vissza a partról.

Szeretsz.

Hát aztán folytatják a hangok.

Még cérnára se futja, hogy befúzd tűjébe a mulandóságnak.

Egyetlen szálláshelyünknek.

Szeretsz, hát aztán? Talán nem fogadod el a hangokat? Ki vagy te, hogy ne lehetnél hang a hangok között.

Szeretlek, hát aztán? Kerüljem meg talán a bölcs csillagokat? Csillagok, csillagok, csillagok. És sehol végük, azt mondják.

Fele igazi csillag; a másik fele kísértet. Ki kinek beszél itt? Ki van itt a tükör előtt, és ki mögötte, a láng ősképe?

Vonulnak kiméletlenül, köszönés nélkül. Velőtlenül. Ejnye, eredj már!

Szeretlek, hát aztán?

Szeretsz, hát aztán?

Pedig ez lehetett volna egyetlen dolgod: hogy átkelj minden idegen hídon, áthatolj minden tűzgyűrűn, elszaggass minden meglóbált láncot.

Egyetlen dolgod: ez a forgács, hiába, az istenfáját! És sugárizik mégis.

Minden, ó, minden! Hát csak ezekben a szavakban létezzem ezentúl?

A még meg nem nevezett időről beszélek.

A szél lassú, de alapos. Egyetlen porszem a térben, a húsban, a tengeren, a tejúton, nem maradt a helyén. Hol vagyok én, hol vagy te? Hogyan találkozunk? A kétely nem ment fel a felelősségtől. Ilyen csorbán és befejezetlenül, mégis miféle messze ható, céltalan sebnek a forradása vagyunk, miféle szeplőtelen, érintetlen, felelős égen? Mélység, súly nélkül. Pelyhek. Örök pehelysorsra ítélve.

Mi ez, csönd, mégis?

Hogyhogy? Hát mentegetőzől, aljas bátorság, őelöttük?

Nevetséges ez a gyónás.

Kincsesládák a tenger fenekén; a szórakozott bűvárok elsiklanak mellettük, észre sem veszik őket.

A tűz kioltva, a parázs mégis pislákol. A víz elpárolgott, mégis üdeség csap meg. Tartanának, de kinek? Tartanak, a törvények szerint, és törvényen kívül. Meg kell pukkadni.

A fenék fenekén, homok és hamu. Csak a jeges, forró szelek fújnak itt. Egyetlen alakzat meg nem marad.

Két fény keresztezi egymást: sötétség.

Két sötétség keresztezi egymást: sötétség.

Nem veszed el tőlem, sötétség, se a színeket, se a virágot, se az élő csalatást. Akkor se, ha megvakítod, ha megvakítasz.

Mind több a sötétség a szememben.

Egy érv sincs a fény ellen, bárhogyan is nevezzék, te árnyas, sűrű, kócolt éj-üstök. Fény fürdet téged is, ha megérint az ujjával. Rólad is, bármilyen csalóka, csak ő tanúskodik. Nélküle mi volnál vajon, semmi őre.

És így, mindennap, a maga tétével.

És minden éjszaka, a maga álmával.

Hogy a hullám, mely így feltarajlik, újra meg újra megostro-
molja a nem létező partot. Hullám. Aki visszahozod nekem, újra
meg újra, a felkavart porban, a szélben, a világ megfoghatatlan
képét. És a magadét. Ami megint csak hullám, se itt nincs, se ott.

Hullám.

Csak.

AZ ANYAG ÉBRESZTÉSE III

1.

Az emlékek ugródeszkájáról

Micsoda pernyeszín pettyes pipogya tengerbe

Vetsz már megint

Tengerem csepp a tenyéren tűnékeny keserű ismeretlen

Mint amikor először láttam: vak fal láthatatlan láng véges

Melyen megtörnek fellobognak s eltűnnek a léptek a hajók

[a messzeségek
[végtelen

Semmi sem maradt és mégis minden hozzá

Visz vissza

Amikor (és ameddig) az új még ritkás reszelős nap kagylója

Kinyílik

Ahogy a gyerekkéz int a sirály felé

Míg sebzett sikollyal szinte csak suhintja a vizet

Mintha csak csőre csak gyöngéd karma hegye vizsgálná

Nem tűnt-e el a hullám egy szempillantás alatt

Két fölszállás közt

És a szárnya mintha csak ezekben a szavakban

Tárulna szét igazán és minden időre

Mely lesz és nem lesz
 (Az idő véreben van hogy legyen és ne legyen)
 Mely sohasem eléggé a magáé ha már nem az enyém
 Az én időm
 Mely kezét tördeli kulcsolva is
 Maga-tudatlan munkában
 Hiábavalón és elkerülhetetlen
 Szavak lebbenése

Lebbenés szavai
 Nevetséges vallanod nekem: nem, hallani sem akarom
 Nem hallom
 A titok akár a szerelem akár a szárnyak
 Szótlan
 Föld a földnek mondja csak el titokban.

2.

Ne tagadd le egyetlen percedet
 Egyetlen órádat se ami volt
 Vagy csak álmodtad
 Vagy nem is volt
 Az óra ami *van*
 Ami soha *nem múlik*
 Mi mást szegezhetsz szembe
 Az alaktalan végtelenséggel
 Amibe mindnyájan elmerülünk
 A szemünk pusztá káprázatával
 Mi mást szegezhetsz szembe
 Hogy visszatartsd hogy el ne vigye az ördög a semmibe
 Életünket a csonkát
 (Legyen szent minden élet akár
 A féregé is minden élet ha csonka is
 Kátyús és sebzett
 Falusi út
 Mely a létezés zord sziklásán át
 Kígyózva tör előre).

3.

Dobja fel valaki más a dalt rikoltson
 Lóbálja meg
 A dalt a láthatatlan vad sörényét
 Lassózza
 Neked
 Maradjon ez az egyetlen óra
 Hogy kiterítse szárnyát a feneketlenségig
 Ez az egyetlen óra
 Hamu hab az elmúlás pelyhe
 Ez az egyetlen óra
 Mely már el is szállt
 Vajon mivé vált
 Mikor megérintette a fekete asszony a titkok bájolója
 Soha többé el nem halad e szürke fal mellett ez az óra

Soha többé el nem halad e szürke fal mellett amit minden
 [elmúló óra

Mind magasabbra szélesebbre átfogóbbra
 Mind tömörebbre épít körülöttem
 Vajon lesz-e rikoltás elég rikoltó hogy e falon
 E szakadékon
 Átrepülhessen
 Hozzád.

4.

Nem tehetsz mást mind összekotrod
 Szerelem forgácsát lélegzet törmelékét
 És ha kevés is átadod az órának
 Ami jön és elszalad
 Szerelem lélegzetében lélegzet szerelmében
 Szerelem szerelmében lélegzet lélegzetében
 Benne van az
 Hogy jön és elszalad
 Neki csak az álom az ígéret mennye vagy pokla.